

Till Länsstyrelsen i Stockholms län

Överklagande av beslut att anta detaljplan och upphävande av strandskydd för del av Arenastaden på fastigheten Järva 4:17 m.fl. i Solna kommun

Klagande

Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg
c/o Florian Reitmann, Uddvägen 12, lgh 1115, 131 55 Nacka

Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Norrbäckagatan 80, 113 34 Stockholm

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals slott, 170 81 Solna

Föreningarnas yrkanden

Föreningarna yrkar att Solna kommuns beslut med dnr SBN/2011:1425 från 2014-06-16 att anta detaljplan för del av Arenastaden med tillhörande beslut om att upphäva strandskydd upphävs.

Föreningarna begär om anstånd för att komma in med alla underskrifter och handlingar som styrker att de är berättigade att överklaga ovannämnda beslut.

Med hänvisning till ärendets omfattning och komplexitet begär Föreningarna om anstånd för att få utveckla skälen till överklagandet samt vidta eventuella justeringar av framlagda yrkanden. Föreningarna önskar också få tillfälle att kommentera eventuella yttranden från kommunen och inlagor från andra parter och göra påminnelser i ärendet när så bedöms påkallat.

Sammanfattning

Vi överklagar kommunfullmäktige i Solna stads beslut att anta detaljplanen Del av Arenastaden och tillhöriga beslut att upphäva strandskydd i området Råstasjön. Planen utgör inte en lämplig markanvändning, innebär en misshushållning med naturresurser, motverkar uppfyllande av miljö kvalitetsmålen och en hållbar utveckling, bryter mot försiktighetsprincipen och står i strid med nationell lagstiftning.

Beslutet skall därför upphävas. Vi anser att hantering och beslut som berör följande punkter bör prövas gentemot svensk lagstiftning:

- Råstasjöns höga natur- och upplevelsevärden
- Hotet mot sumpskogen och skrattmåskolonin
- Den visuella miljön
- Strandskyddslagstiftningen och strandskyddets syften
- Artskyddsförordningen
- Ackumulerande och sekundära effekter
- Deponin i öster och nordost
- Luftpartiklar
- Planförslaget strider mot miljöbalken
- Miljöprogram för Solna stad 2010-2013

Bilagor

1. Föreningarnas yttranden från mars 2014, februari 2013 och november 2012
2. Karta för ursprungliga detaljplanen från december 2012
3. Länsstyrelsens beslut, beteckning 40322-15649-2014
4. Karta över olika strandskyddslinjer
5. Fotodokumentation för vår justerade strandlinje

1. Utveckling av talan

Solnas medborgare bor och vistas i en genomfartsstad. I hjärtat av Solna finns Råstasjön som för många människor väger upp den störning som Solnas i övrigt oroliga miljö, framför allt trafiken, genererar. Till det här lilla området söker sig dagligen människor för en stunds lugn och ro och naturupplevelse. Råstasjön är ett relativt litet, mycket artrikt område med höga naturvärden. Råstasjöns grönområde är lättillgängligt för människor i Solna och grannkommunen Sundbyberg och nås också lätt av besökare från kranskommunerna i Stockholms län.

Föreningarna avstyrker bestämt den föreslagna bebyggelsen och har flera gånger argumenterat emot bebyggelseplanerna och förordat att området ska bli

naturreservat.¹ Råstasjön med omgivningar är ett av Solna kommuns viktigaste och mest lättillgängliga natur- och rekreationsområden, som sedan länge nyttjas och uppskattas av boende i Solna och Sundbyberg och människor från hela Stockholms län för naturupplevelser, friluftsliv och rekreation. Råstasjön är även upptaget som naturvårdsobjekt i länsstyrelsens naturkatalog.

Föreningarna anser att områdets höga natur- och rekreationsvärden inte går att förena med bebyggelse i planområdet. Föreningarna anser därutöver att de av kommunen så kallade "ianspråktagna" ytorna inom området, till sin helhet ska återföras till naturmark, för att på sikt bättre bevara naturvärdena.

Vi vet att det går att bygga på andra redan exploaterade områden som t.ex. Karolinska sjukhusets gamla område. Vi vet också att kommunen ingått ekonomiska avtal och överenskommelser om byggrätter, utan att ha natur- och rekreationsvärdena för området klara för sig. Det handlar ytterst om pengar och att det nu är svårt att backa pga. ekonomiska intressen. Kommunalrådet och stadsbyggnadsnämndens ordförande, Anders Ekegren, hänvisar till ekonomiska intressen.²

Över 20 000 personer har i dagsläget skrivit under en namninsamling för bevarande av områdets naturvärden och för ett stopp av ytterligare exploatering. Över 20 000 människor har gett uttryck för att man behöver området för rekreation, lugn och ro. Gå in på www.namninsamling.se och klicka på Rädda Råstasjön för att se det dagsaktuella antalet personer som skrivit på.

Protesterna medförde att Solnas ursprungliga detaljplaneförslag från december 2012 minskade från 1800 till vad som idag anges blir 600-700 lägenheter.³ Detta är dock inte tillräckligt. I områdets östra del skulle en byggnation komma att ligga helt inom strandskydd, utan att det finns något särskilt skäl för att upphäva strandskyddet.

Råstasjön har höga natur- och upplevelsevärden

---

¹ Vår position samt detaljerad information om sjön med bl.a. artlistor finns i våra bifogade yttranden Naturskyddsföreningens från mars 2014, februari 2013 och november 2012.

² Intervjun kan återhöras via denna länk:
<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/abc/demonstration-mot-bygge-vid-rastasjon>

³ Kartan till det ursprungliga förslaget bifogas som bilaga 2.

Råstasjön ger människor i Solna och Sundbyberg en unik möjlighet att inom gångavstånd uppleva riktig natur med ett förvånansvärt stort antal växt-, svamp- och djurarter. När man går längs stranden och i skogen på norra sidan försvinner staden och upplevelsen av natur och lugn och ro är total. Råstasjön ger därmed människor i alla åldrar en unik möjlighet till naturupplevelser mitt i staden utan att känna av densamma. Området skapar också många möjligheter för undervisning av skolbarn, som de guidade fågelskådningar vilka Naturskyddsföreningen erbjuder skolklasser i Solna och Sundbyberg.

Råstasjön bjuder alltså på en unik närnatur med höga naturvärden, som inte kan tillhandahållas någon annanstans i Solna. Området inramas idag bland annat av skog och buskvegetation som fungerar som ett skydd, en barriär och buffertzon för friluftsliv, djur- och växtliv och som skydd för de känsligare områden som ligger längre västerut och i nordväst. Detta skydd är en del av förutsättningen för områdets rika fågelliv och förekomsten av fladdermöss och fungerar dessutom som ett bullerskydd som bidrar till att området idag uppfattas som en lugn, grön oas.

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) anges att tillgängligheten till stränderna förblir oförändrad men att natur- och rekreationsområdets sammantagna naturvärden (dvs. inkluderat även randområdena utanför strandskyddet) skulle minska om detaljplanen genomförs.

Upplevelsen vid sjön av obruten natur skulle särskilt på nordsidan omintetgöras om det anläggs gångstråk genom skogen och bebyggelse tätt intill. Tillgängligheten är redan i dagsläget väl säkerställd då det finns tillräckligt med stigar och promenadvägar som leder till naturen och längs med strandområdet.

En minskning av naturområdets yta

Redan små minskningar av ytan kan helt förstöra arters habitat eller minska dem så att de blir för små. En hackspett behöver ett revir av viss storlek som exempel.

Skogen i norr har höga naturvärden. Stora delar är sumpskog. För att kunna bygga hus här måste marken dräneras. Detta skulle drastiskt ändra markförhållandena. Många våtmarksgynnade arter skulle minska i antal eller försvinna.

Själva byggandet skulle komma att slita på naturen runt byggnaderna. Träd skulle behöva avverkas, mark beredas, vägar anläggas mm.

Genom att naturområdet skulle minska vid en exploatering skulle området bli mer utsatt för yttre störningar. Vissa arter kan anpassa sig till detta medan andra inte kan det. När människor i en framtid skulle bosätta sig i området skulle utnyttjandet av området delvis ändras. Exakt hur är svårt att avgöra i dagsläget men vi tror att det till största delen skulle vara av negativ karaktär.

2. Ekosystemet Råstasjön

Råstasjön är inte bara en sjö utan ett naturområde där sjön utgör en del, tillsammans med strand-, skogs- och ängsmiljöer. Detta är nödvändiga utgångspunkter för att förstå sårbarheten. Fina naturområden är ovanliga i urbana miljöer och Råstasjön erbjuder idag besökare en unik kombination av rekreation och naturupplevelser.

Områdets styrka är att det inte är en park utan ett stycke vild, artrik och mycket lättillgänglig natur. Att det ska förbli så är ingen självklarhet om man börjar bygga eller på annat sätt påverkar området. Ekosystem är komplexa pga. många beroenden mellan arter och fysiska faktorer som vattenstånd och markförhållanden. Många arter kräver flera biotoper för sin existens. Rekreation och naturupplevelser är också beroende av den visuella miljön.

I Solna stads planbeskrivning till det tidigare detaljplaneförslaget uppges ett av planens syften vara att säkerställa och utveckla tillgängligheten till rekreationsområdet vid Råstasjön. I såväl den första planbeskrivningen som i den upprättade MKB:n samt i Ekologigruppens Rekreations- och strandskyddsanalys från 2007, anges dock tydligt att Råstasjön med omgivningarna redan idag är ett av Solna kommuns viktigaste och mest lättillgängliga natur- och rekreationsområden. I MKB:n anges även att naturen runt Råstasjön fyller en mycket viktig funktion, då Solna stad med omgivningarna är tätbebyggt och har ett högt exploateringsstryck.

All bebyggelse skulle bli ett hot mot sumpskogen

I Råstasjöns omgivningarna har delområden med högt, påtagligt och visst naturvärde avgränsats. Föreningarna vill i sammanhanget uppmärksamma att naturområdets begränsade yta (11,5 ha) gör att området är mycket sårbart för olika former av påverkan och ingrepp. Föreningarna anser därför att även delområden med något lägre naturvärde bör betraktas som betydelsefulla, eftersom dessa fungerar som buffertzoner mellan naturområdet som helhet och angränsande stadsbebyggelse.

Delar av detaljplaneområdet är för övrigt placerade i direkt anslutning till ett område som har klassats som fuktskog/sumpskog; en naturtyp som av bl.a. Naturvårdsverket anges som skyddsvärd. Enligt den aktuella detaljplanen skulle det västligaste kvarteret av planområdet även ta en del av den centralt belägna fuktlövskogen i anspråk. Inom detta område finns dels vattensamlingar som håller vatten året runt och dels sker ett tillflöde av vatten genom fuktlövskogen till Råstasjön. Enligt MKB:n saknas helt en buffertzona mellan denna biotop, med sin känsliga hydrologi som utgör livsmiljö för flera våtmarksberoende arter, och den planerade bebyggelsen, varför indirekta negativa effekter kan förväntas vid en byggnation. (MKB:n, bilaga 2 – Sammanställning konsekvenser naturmiljö, s. 1).

Länsstyrelsen ansåg för övrigt i sitt samrådsyttrande till det tidigare detaljplaneförslaget att frågan om negativa kanteffekter behövde förtydligas. Hittills har det inte förtydligats hur dessa negativa effekter av nya öppna ytor och byggnader ska kunna förhindras inom naturområdet.

Inför och under själva byggskedet skulle även olika former av markundersökningar och anläggningsarbeten komma att utföras, exempelvis grävning, schaktning, dränering, pålning mm, vilket också skulle innebära risker för naturområdet. Följderna av dessa undersökningar och arbeten är svåra att förutsäga och vi saknar en bedömning av detta i detaljplanen. I MKB:n framgår också att den konsekvensbedömning som har gjorts förutsätter att inga bestående negativa konsekvenser uppstår i anläggningsskedet.

Om den tänkta bebyggelsen skulle komma till stånd måste troligen hela detta markparti skogsdräneras och alla träd avlägsnas. Området innehåller ovärderliga naturvärden som ger exempelvis vattenrallen möjlighet att både häcka och övervintra, vilket inte förekommer någon annanstans i Sveriges storstadsmiljöer.

Planen strider dessutom mot de svenska miljö kvalitetsmålen: "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt växt- och djurliv" som har antagits av Sveriges riksdag och som kommunerna är skyldiga att jobba för.

Skrattmåskolonin

I Råstasjön finns också en av Stockholms läns få, större skrattmåskolonier med cirka 300 häckande par. I såväl MKB:n som i naturvärdesinventeringen framgår att det finns en påtaglig risk att skrattmåskolonin minskar i omfattning i samband med den planerade bebyggelsen. Planförslaget bedöms medföra

negativa konsekvenser för såväl skrattnås som de fågelarter som är knutna till kolonin, bland annat den rödlistade brunanden.

I planbeskrivningen sägs även att pålning, grävning och andra åtgärder under etableringsfasen samt andra störningar under byggskedet kan riskera att leda till att fortplantningsområdet för skrattnås överges tillfälligt eller permanent. I MKB:n sägs bland annat att skrattnåskolonin kan behöva flyttas till sjöns södra delar, för att på så sätt försöka säkra kolonins framtid. Liknande försök att flytta kolonier som har gjorts på andra platser i landet har dock inte varit särskilt lyckosamma. På sikt riskerar skrattnåskolonin även att uppfattas som en sanitär olägenhet och som störande för de boende i området. Kolonins framtid kan betraktas som osäker i allra högsta grad i samband med en bebyggelse av området. Det är nu, det går att förhindra framtida problem och konflikter genom att inte bebygga det strandskyddade området i öster, med tanke på skrattnåskolonins närhet.

Den visuella miljön

Skador skulle också uppstå på den visuella miljön och förstöra den idag påtagliga känslan av vild natur runt sjön.

3. Strandskydd

Föreningarna anser inte att det finns särskilda skäl för upphävandet av strandskydd. Beslutet att upphäva strandskyddet är inte heller förenligt med strandskyddets syften enligt 7 kap. 13 § miljöbalken, det vill säga att skydda friluftsliv och biologisk mångfald. Råstasjöns natur skulle komma att drabbas hårt av den planerade bebyggelsen. Enligt MKB:n skulle den biologiska mångfalden avta, slitaget skulle öka och livsvillkoren för kvarvarande arter skulle påtagligt försämrats.

Allmänt om strandskydd

Strandskyddet skall värna natur- och friluftslivet, men detaljplanen innebär enligt vår mening en försämring av detta. Naturupplevelsen reduceras från "naturesjö" till "stadsnära sjö med parkkaraktär". Mycket av det som gör att sjön upplevs så positivt av många besökare idag är just dess "vildhet" och känslan av obruten natur, särskilt på norra sidan. Besökare glömmer bort att hen befinner sig mitt i tätbebyggt område. Den känslan skulle gå helt förlorad om den planerade bebyggelsen skulle genomföras. Människor har behov av att vistas i

det gröna och söker sig gärna av naturliga skäl till orörda, oexploaterade områden. Forskning visar att grönområden har en lugnande och avslappnande effekt; ju mer orörd platsen är, desto större är hälsoeffekten. Dessa värden går med detaljplanens utformning helt förlorade och kan inte återskapas i Råstasjöns närområde eller på annan plats i närheten.⁴

Fågelskådare och andra som är intresserade av fåglar, förlorar också en viktig destination i Stockholmstrakten eftersom arterna skulle minska i antal eller helt försvinna vid en exploatering, som t.ex. den populära vattenrallen. Råstasjön är idag också ett välbesökt område av förskole- och skolbarn. Skolbarn har naturskådning i sin läroplan och är väldigt mottagliga för att tillägna sig kunskap om bl.a. vår natur. Om planen förverkligas försvinner tillgången till ett naturnära lättillgängligt område.

Föreslagen bebyggelse planeras till stor del på strandskyddad mark, i en stor del av området helt inom strandskydd. Detta innebär att gårdsytor och omgivande tomtmark på sikt riskerar att breda ut sig och ta ytterligare yta i anspråk. Effekten blir att bebyggelsen i vissa delar skulle inkräkta på strandområdet än mer.

Att anlägga bostäder, men också den planerade gångvägen, skulle ge intryck av privat område och skulle medföra en försämring för friluftslivet och en förlorad naturupplevelse.

En kommun får enligt plan- och bygglagen i detaljplan bestämma att strandskyddet ska upphävas för ett område, om det finns särskilda skäl för detta. Vid upphävande av strandskyddet ska bestämmelserna i miljöbalken tillämpas. För att strandskyddet ska kunna upphävas måste två förutsättningar vara uppfyllda; det ska finnas särskilda skäl för detta, och intresset att ta området i anspråk på det sätt som planen avser ska väga tyngre än strandskyddsintresset. I 7 kap. 18 c § miljöbalken redogörs för de skäl som finns för att kunna upphäva strandskyddet.

Föreningarna vill påpeka att propositionen till Miljöbalken inte anger till vilken grad ett område måste ha förändrats för att strandskyddets syften inte längre ska anses vara uppfyllda. Det anges inte heller om hela området ska sakna betydelse för dessa syften eller huruvida syftena kan eller bör återskapas i det planerade exploateringsområdet. I Råstasjöns fall är som vi tidigare sagt,

---

⁴ Se bl.a. Nyheter 24: Springa i skogen bättre än gymträning. Artikel daterad 2014-06-21. <http://nyheter24.se/nyheter/utrikes/709469-springa-i-skogen-bast-for-den-mentala-halsan>

området väldigt litet och därför känsligt. I och med detta blir även en liten påverkan på strandskyddets syften negativ, och all mark inom strandskyddet som går att återställa är av stor betydelse för Råstasjöns ekosystem.

Strandskydd råder 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet vid Råstasjön. Föreningarna konstaterar att detaljplanen överträder strandskyddet om 100 meter även ut i vattnet. Om detta skriver Solna kommun ingenting. Detta är också en anledning att upphäva detaljplanen som Solna kommun antagit.

Ianspråktagen mark

Förslaget hänvisar till Miljöbalkens 7 kap. 18 c § punkt 1 för att upphäva strandskydd inom planområdet på den grund att området "redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften".

Föreningarna menar att den yta som anges som ianspråktagen mark, inte är det enligt strandskyddets mening. Delar av marken har använts bland annat som uppställningsplats i samband med byggprojekt mm men det räknas inte som ianspråktagen mark enligt strandskyddets regler.

Som sagt är det också oklart till vilken grad ett område måste ha förändrats så att syftena rekreation- och friluftsliv respektive att bevara växt- och djurlivet inte är uppfyllda längre. Det anges inte heller om hela området ska sakna betydelse för dessa syften eller huruvida syftena kan eller bör återskapas i det planerade exploateringsområdet. Naturvårdsverket anger i strandskyddshandboken att det är avgörande att området inte längre är allemansrättsligt tillgängligt för att ett område ska ses som ianspråktaget och därmed sakna betydelse för strandskyddets syften.

"Ianspråktagen mark innebär ofta en etablerad tomtplats eller hemfridszon runt en enskild bostad. Avgörande är att området inte längre är allemansrättsligt tillgängligt."

I propositionen beskrivs i denna anda konsekvensen av ändrad etablering på ianspråktagen mark för olika ändamål:

"Att strandskydd inte återinträder när en befintlig plan ersätts av en ny kan ifrågasättas med hänsyn till möjligheten att ta ett område i anspråk för ett helt annat ändamål än som avsågs då strandskyddet upphävdes. Ett upphävande av strandskydd i samband med detaljplaneläggning ska föregås av en noggrann prövning av syftet med strandskyddet och skälen för ett upphävande. Om den planerade användningen av ett område som har omfattats av strandskydd

förändras, kan de tidigare skälen för ett upphävande helt eller delvis sakna relevans. Exempelvis kan den tidigare detaljplanen ha varit avsedd för en campingplats, medan den nya planen syftar till att tillgodose ett bostadsändamål. I övervägandena om att upphäva strandskyddet kan campingens uppgift att erbjuda allmänheten en vistelsemöjlighet och den måttliga graden av ianspråktagande ha spelat en viktig roll. Ett ianspråktagande för bostadsändamål innebär både en privatisering och ett mer intensivt utnyttjande av området, vilket kan innebära att det saknas förutsättningar för att upphäva strandskyddet.”⁵

I själva verket säger propositionen att ianspråktagen mark inte nödvändigtvis betyder att syftena med strandskydd i ett område är förverkade eller har gått förlorade. Det finns olika grader av ianspråktagandet som ger olika effekter på strandskyddets syften. När man alltså ändrar ändamålet vid upprättandet av en ny detaljplan, måste det beaktas att det nya ändamålet kan inkräkta på området och strandskydd på helt olika, till och med mer drastiska sätt än det tidigare ändamålet. I så fall kan det saknas förutsättningar för att upphäva strandskyddet. Propositionens slutsats är att ett områdes karaktär som ianspråktaget inte får innebära att strandskyddets syften försämras jämfört med status quo eller den tidigare verksamhetens tillåtna påverkan. Om det ändå skulle ske måste det göras en ny proportionalitetsbedömning och är beroende av ett annat särskilt skäl.

Det i planförslaget diskuterade område består idag av delvis grusad mark som genom tillfälliga strandskyddsdispenser gett tillåtelse att uppföra en tillfällig betongstation, tillfälligt uppställda byggbodas och tillfälliga parkeringsplatser. I det föreliggande förslaget till detaljplan vill Solna kommun upphäva strandskyddet i områden som anses som ianspråktagna pga. ”industri användning” oklart av vilket slag, och etablera fem till elva våningar höga bostäder samt gator och lekplatser. När man jämför förslaget med det i propositionen angivna exemplet blir det tydligt att strandskyddets syften skulle påverkas i mycket hög grad vid ett uppförande av planerade bostäder jämfört med tidigare tillfälliga användning av området. Det handlar om permanent bebyggelse, många fler människor skulle röra sig inom området, de planerade byggnaderna blir mycket höga, större och tar mycket mer utrymme än parkeringsplatser, byggbodas eller en betongstation. Jämfört med idag skulle området privatiseras helt och verka avhållande för allmänheten. Strandskyddet skulle påverkas negativt i avsevärt mycket större utsträckning än hittills. Både

---

⁵ Se prop. 2008/09:119 s. 78

lagbestämmelsen och propositionen sätter därför stopp för ett upphävande av strandskyddet i det förevarande förslaget.

Föreningarna vill också hänvisa till att länsstyrelsen i en tidigare ansökan om tillfällig strandskyddsdispens, inte höll med om att planområdet eller delar av området får anses som ianspråktaget enligt 7 kap. 18 c § punkt 1:

”Länsstyrelsen anser inte att omständigheten att det finns en tidigare beviljad tidsbegränsad dispens ska anses innebära att platsen ska bedömas vara ianspråktagen vid en senare prövning av om särskilda skäl för dispens föreligger. Således kan, enligt Länsstyrelsens uppfattning, inte 7 kap. 18 c § punkt 1 miljöbalken läggas till grund för beviljande av ifrågavarande strandskyddsdispens.”

6

Sammantaget gör Föreningarna bedömningen att området inte kan anses som ianspråktaget enligt 7 kap. 18 c § punkt 1. Området är grusat och kan lätt återställas. Kravet på återställning ligger även till grund för de tillfälliga dispenserna för betongstationen, parkeringsplatserna och byggbodarna. Målet med dessa tillfälliga strandskyddsdispenser är att området inom rimlig tid blir fullt allemansrättsligt tillgängligt igen och att vegetation ska återetableras. Föreningarna bifogar även foton från det senaste decenniet för att påvisa att delar av området inte blivit ”industriellt” nyttjat längre än några år tillbaka. Denna användning av området är alltså inte sanktionerat genom en strandskyddsdispens och utgör således inte ett legalt ianspråktagande av marken. Strandskyddsbestämmelserna och syftena med strandskyddet ska ses på lång sikt och de områden som idag inte har höga naturvärden kan komma att få det längre fram. Därför är det viktigt med ett återställande av markområdet bl.a. genom återplantering.

I vart fall skulle bostäderna på strandskyddad mark ha en mycket större påverkan på resterande grön- och rekreationsområden än den tidigare eller pågående ”industriverksamheten”. Att upphäva strandskyddet efter planförslagets förutsättningar strider därför mot gällande lagstiftning och detaljplanen ska därför upphävas.

Angeläget allmänt intresse

---

⁶ Länsstyrelsens beslut, beteckning 40322-15649-2014, sida 6. Dokumentet bifogas som bilaga 3.

Vi vill utveckla varför det är fel att hänvisa till 7 kap. 18 c § punkten 5. För att ge strandskyddsdispens måste enligt propositionen följande omständigheter vara uppfyllda:

”Enligt femte punkten får man beakta om området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. Det ska prövas om åtgärden måste företas inom strand- skyddsområdet. Om åtgärden kan lokaliseras utanför detta område, ska den lokaliseringen väljas. Åtgärder som kan komma ifråga är t.ex. sådana som tillgodoser kommunens behov av tätortsutveckling, olika typer av infrastrukturanläggningar, anpassning av miljön för bättre tillgänglighet för funktionshindrade eller åtgärder som betingas av friluft-, naturvårds-, miljö- eller kulturhistoriska intressen inom strandskyddsområdet. För att det ska vara fråga om ett angeläget allmänt intresse bör den planerade åtgärden långsiktigt ge fördelar för samhället.”⁷

Föreningarna anser att bostäder vid Råstasjön inte är ett angeläget allmänt intresse enligt denna punkt. Bostäder byggs i tätort och på landsbygd, nära vatten eller långt därifrån. Bostadsbehovet i en tätort eller inom en stadsdel täcker inte heller sakförhållandet ”tätortsutveckling” såtillvida att strandskyddet måste inskränkas. Varken i den fördjupade detaljplanen från 2007 som ligger till grund för detaljplanen eller i planförslaget redovisas grunder eller kalkyler som redogör för att bostäder måste byggas inom strandskyddat område vid Råstasjön respektive inte kan uppföras någon annanstans i Solna.

En granskning av kommunens möjligheter att bygga bostäder på annan plats i kommunen eller i närområdet har alltså inte redovisats. Därför faller även detta argument och 7 kap. 18 c § punkten 5 miljöbalken är inte tillämplig. Det är uppenbart att Solna har andra markområden som går att bebygga med bostäder. Det strandskyddade området vid Råstasjön behöver inte bebyggas av den anledningen.

Argumenteringen i propositionen konstaterar avslutningsvis att åtgärden måste långsiktigt ge fördelar för samhället. Föreningarna motsätter sig att föreliggande förslag ger sådana fördelar. Den biologiska mångfalden i regionen Storstockholm och hela Sverige försämras både kortsiktigt och långsiktigt och ett mycket värdefullt, unikt natur- och rekreationsområde för tiotusentals människor exploateras och förstörs respektive försämras på ett lagstridigt sätt. Strandskyddets syften undergrävs av förslaget, och ackumulerande effekter av byggnationen, etableringen och ett överutnyttjande av området skulle försämra

---

⁷ Se prop. 2008/09:119 s. 106

villkoren för växt- och djurlivet och allmänhetens möjlighet att ha Råstasjön som natur- och rekreationsområde.

Länsstyrelsen har också i sitt samrådsyttrande till det tidigare detaljplaneförslaget över området uttalat att det för bebyggda delar inom strandskyddat område inte är möjligt att upphäva strandskyddet på den grund som anges i 7 kap. 18 c § punkt 5 MB, då det allmänna intresset av bostadsbyggande bör kunna tillgodoses på annan plats utanför området.

Kommunen skriver vidare att man "delvis" åberopar skäl nr 5. Det är oklart varför och på vilket sätt detta skäl inte åberopas fullt ut och i vart fall är det otydligt. Skälet kan därför inte täcka varken det hela föreslagna exploateringsområdet eller områden där skäl nummer 1 inte är tillämpligt.

Råstasjöns strandlinje

Föreningarna ifrågasätter även hur Solna stad har definierat Råstasjöns strandlinje i detaljplaneförslaget. Vilka kriterier har legat till grund för den i planen redovisade strandlinjen? Solna kommun publicerade i december 2012 en karta som senare visade sig vara felaktig och som sen reviderades utan att det offentliggjorts aktivt för remissinstanserna. Föreningarna har tagit fram en karta som grundar sig på länsstyrelsens beslut 1977-10-18, som visar en annan strandlinje.⁸ Mycket av sjöns strand idag består av våtmark, vass eller sumpskog. Grundregeln är att även om det är växter så räknas det som vatten om vattenytan syns i växtligheten dvs. marknivå inte är över normal vattennivå. Eller med andra ord, hydrolitoralen ingår i det strandskyddade området.

Föreningarna anser alltså att det råder oklarheter gällande var strandlinjen skall anses gå, då vass och annan vattenvegetation inte skall räknas som land, vilket kan vara fallet i aktuell detaljplan. Vi efterfrågar därför att frågan utreds på nytt av Länsstyrelsen och Solna stad, med utgångspunkt från en topografisk karta, så att strandlinje och därmed strandskyddat område blir korrekt angivna.

Mark- och miljööverdomstolen har därutöver fastslagit (MÖD 2012:4) att även bäckar och tjärnar skall omfattas av strandskydd. Strandskyddet måste därmed utvidgas och ska även gälla för in- och utloppen till samt områden i norra delen av Råstasjön. I domslutet beskrivs också att sedan strandskyddets syfte har kommit att utvidgas till att även inkludera djur- och växtliv "finns det anledning att vara försiktigare med att upphäva strandskyddet, eftersom små bäckar och tjärnar ofta har stor betydelse för den biologiska mångfalden". Avslutningsvis

---

⁸ Se bilaga 4, "Karta över olika strandskyddslinjer"

bifogar Föreningarna som bilaga 5 en "Fotodokumentation för vår justerade strandlinje".

Sammanfattning strandskydd

Föreningarna menar att det allmänna intresset av att behålla strandskyddet och därmed skapa förutsättningar att bevara natur- och rekreationsområdet intakt väger tyngre än kommunens argument. Detta argument styrks även av länsstyrelsens beslut 511-1011564 och bekräftas av regeringen 2012-11-01 (M2011/3723/Ma/M). Tätortsutveckling kan inte ses som giltigt skäl för att bygga i strandskyddat område i det här fallet. Länsstyrelsen ansåg i sitt utlåtande att bostadsbebyggelse kan ske på annan plats.

Sammanfattat är både handläggningen samt bedömningen av upphävandet av strandskydd som nu konstaterat bristfälliga, varför kommunens beslut om att upphäva strandskydd bör upphävas.

4. Arter och artskyddsförordningen

Området vid Råstasjön är mycket artrikt, olika organismgrupper är välrepresenterade och många arter finns i betydande mängder. Artrikedomen ger sig tillkänna året runt och i alla delar av området. Många av områdets arter och deras livsmiljöer är fredade enligt lag. I tabellen till vårt yttrande från februari 2013 summerar vi mångfalden och de skydd som förekommer. I ett ekosystemperspektiv är området som helhet ett fungerande artrikt system i form av en slättsjö i miniatyr med omgivande strandbiotoper, våtmarker, sumpskogar och torrare skog. Många arter är beroende av flera biotoper för överlevnad och fortplantning.

Inför antagandet av detaljplanen underläts en inventering av sjöfauna och -flora. Båda är viktiga för att förstå fågellivet och Råstasjöns ekosystem som helhet. I MKB:n underläts som konsekvens en bedömning hur byggprocessen samt byggnation skulle påverka livet under och över vattenytan och vilka sekundära och ackumulerande effekter som skulle kunna uppstå.

Artskyddsförordningen

Alla fågelarter är fridlysta genom 4 § artskyddsförordningen liksom alla arter av fladdermöss. Även arter av groda är listade och skyddade via denna förordning plus de arter vi ännu inte har kännedom om inom området. I artskyddsförordningens paragrafer är också ett antal växter skyddade vilket inte

heller har tagits hänsyn till. Förordningen reglerar bland annat fridlysning av arter och måste därför beaktas vid planering och beslut om byggnationer eller annan markanvändning i t ex detaljplaner (se artskyddsförordningen och Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen del 1).

Sammanfattningsvis är området av så högt naturvärde att inte bara strandskyddet måste hållas intakt, det höga naturvärdet innebär att även angränsande områden måste skyddas mot all form av exploatering och återställas i de områden som lovligt respektive olovligt exploaterats. Annars hotas även de värden som artskyddsförordningen är avsedd att skydda.

Skrattmåskoloni, mellankommunala angelägenheter, sumpskogen och kläckning av mygg

Ur sanitär synpunkt är området olämpligt för bostäder på grund av den stora skrattmåskolonin (9 kap. 3, 9 §§ MB). När bebyggelse uppförts nära kolonier på andra platser har detta lett till problem för boende och i vissa fall segdragna konflikter samt försök till utrotning av kolonier. Vidare är området olämpligt för bostäder pga. närheten till en eutrof sjö och placeringen i en sump- och naturskog.

På ön i östra delen av sjön ligger Stockholms läns näst största skrattmåskoloni. Skrattmåskolonin skulle orsaka sanitära problem och andra störningar för boende. Skrattmåsarorna rör sig över hela sjöområdet och många lägenheter skulle ligga inom 100 meter från kolonin enligt detaljplanen. Under april till juni är ljudvolymen betydande. Hustak, terrasser och balkonger skulle antagligen utnyttjas som sittplatser och bli föremål för nedsmutsning. Detta kan skapa krav på skyddsjakt och till och med krav på att kolonin ska utrotas. Skulle kolonin försöka flyttas till västra delen av sjön uppstår samma problem för de boende i Sundbyberg och de bostäder som ligger närmast sjön där. Solna kommun har inte tagit de mellankommunala kontakter med Sundbyberg som bör göras innan en sådan åtgärd planeras vidare. En flytt av skrattmåskolonin är överhuvudtaget inte vare sig lämplig eller realistisk och skulle ha oöverskådliga följd effekter för hela Råstasjön-området ekosystem. Detaljplanens område går ut i vattnet där det också råder 100 meter strandskydd men det nämner inte kommunen något om. Detta måste också rättas till och är också en orsak till att upphäva planen.

Det finns minst sju arter av fladdermöss inom området. Fladdermöss livnar sig på bland annat stora mängder mygg som kläcks i sumpskogens våtmarker. De allra flesta människor vill inte ha för mycket mygg i sin närhet. Inte heller vill man i närheten av sina bostäder ha stundtals dålig lukt, naturlig sådan, från

sumpskogen. Om bostäder skulle byggas i öster och nordöst är risken överhängande att de boende skulle klaga på mygg och dålig lukt. En dränering av området för att ta bort orsaken till myggen och den dåliga lukten skulle få förödande konsekvenser för hela ekosystemet vid Råstasjön. Området i detaljplanen är sålunda inte lämpligt för bostäder även av dessa orsaker.

Ackumulerande och sekundära effekter

Den höga bebyggelsen som är planerad skulle troligtvis också påverka de rastande fåglarna negativt. Antalet flyttfåglar som under vår och höst rastar vid Råstasjön skulle eventuellt komma att minska avsevärt. Fåglar föredrar inte att rasta vid ett område med hög och tät bebyggelse och därför är det inte lämpligt att bygga hus precis vid Råstasjön. Med ökad inflyttning ökar slitaget i området och därmed försämras fåglars och andra djurs livsvillkor. Med hänvisning till domen MÖD 2011:29 skulle den här detaljplanen orsaka ackumulerande effekter för människan, djuren och miljön som går långt utöver det MKB:n beskriver.

Även ett begränsat byggande skulle med tiden leda till ytterligare förändringar, så kallade sekundära effekter. Det är känt att närboende kan känna sig störda av träd eller djuren intill sin bostad och vidtar egna åtgärder för att få bort eller minska "olägenheten de utsätts för". Precis intill sumpskogen uppförs höga hus för flera tusen människor och det är bara en tidsfråga tills naturen råkar illa ut. I Sverige är det vanligt att träd fälls olagligt eller förgiftas och tyvärr har allmänheten alldeles för få resurser för att förhindra eller beivra sådana händelser. Och har de en gång skett är skadan stor och skulle förändra området för alltid. Det troliga scenariot är att området förvandlas till park och att naturvärden skulle då helt försvinner. Försiktighetsprincipen bör även här tillämpas och detaljplanen därmed upphävas.⁹

5. Deponin i öster och nordost

Hela det område som Solna kommun vill bebygga har varit en soptipp, en deponi, även norr om utloppet, där stora mängder miljöfarligt avfall kan ha dumpats. En

---

⁹ Se Dagens Nyheter från 2014-05-13 <http://www.dn.se/sthlm/fallda-trad-skapar-hatsk-stamning-i-tabby/>

Se Dagens Nyheter från 2011-09-04

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/flera-aktuella-anmalningar-om-tradfallningar/>

Se Dagens Nyheter från 2011-09-04

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/olagliga-fallningar-vanligt-vid-strander/>

komplett undersökning både på plats och med hjälp av arkiverad information måste göras för att få full klarhet i frågan.

I rapporten "Miljöteknisk undersökning av deponigas från äldre soptipp inom Arenastaden" daterad 2013-10-02, framställd för Råsta Projektutveckling AB och författad av Golder Associates står bland annat följande: "Det finns ingen information om den tidigare deponin. Det är inte känt vilken typ av avfall som deponerats och hur deponin är konstruerad. Verksamheten utvecklades under 1950-talet och det är troligt att avfallet främst utgjordes av hushålls- och byggavfall." Vidare står i rapporten att mätningarna i två brunnar faller inom klass 5 d v s hög risk. Man sammanfattar med att de nya byggnaderna skulle behöva anläggas med höga krav på skydd för gasinträngning. Framför allt gäller det våningsplan på eller under markytan. Området norr om utloppet har inte undersökts överhuvudtaget och i området just söder om utloppet är provtagningen begränsad. Deponins omfattning tycks ha varit betydligt större (också norr om utloppet) än som anges i Golder Associates rapport och MKB:n.

6. Luftpartiklar

MKB:n anger att halterna för partiklarna i luften med förverkligandet av planförslaget inte skulle överstiga miljökvalitetsnormen. Samtidigt medger MKB:n att dessa halter skulle höjas signifikant vid stora evenemang vid Nationalarenan. Det argumenteras också att halterna inte skulle överskridas exempelvis på Frösundaleden genom en framtida positiva teknikutveckling.

Luftföroreningar är en betydande påverkan redan i andra delar av Solna. Man bör inte heller i denna detaljplan bortse från hur luftföroreningar kan komma att påverkas i och med genomförandet av planförslaget. Trafiksituationen på de stora lederna, bland annat med köer under delar av dagen, medför i dagsläget att partikelhalterna överskrider gränsvärdet. Att planera för flera tusen personer boende i ett naturområde med ett relativt sett dåligt kollektivtrafikläge förvärrar troligtvis detta tillstånd.

7. Planförslaget strider mot Miljöbalken

Planförslaget strider mot miljöbalkens mål i 1 kap. 1 §. Paragrafen säger att miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan. Värdefulla natur- och kulturmiljöer ska skyddas och vårdas, den biologiska mångfalden bevaras och mark, vatten och fysisk miljö i övrigt ska

användas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktig god hushållning tryggas. Att exploatera värdefulla natur- och rekreationsområden kan inte anses vara god hushållning.

Föreningarna anser att planen också strider mot 3 kap. 1 och 6 § miljöbalken, där det påtalas att behovet av grönområden i tätorter särskilt ska beaktas.

Vi anser också att planen strider mot de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken kap. 2 gällande bland annat lokaliseringsprincipen om lämplig plats. Med hänsyn till miljöbalkens mål och bestämmelser om hushållning av mark- och vattenområden skall platsen väljas så att ändamålet uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Så har ej skett och valet av lokaliseringen av exploateringen är därför inte i enlighet med miljöbalkens krav och mål om hållbar utveckling, god miljö, naturens skyddsvärde, ansvar att förvalta naturen väl samt god hushållning av mark- och vattenområden.

8. Miljöprogram för Solna stad 2010-2013

Enligt stadens senast antagna miljöprogram så har Solna mellan åren 2005 och 2010 haft den högsta befolkningstillväxten i landet. Man uppger att denna utveckling förväntas fortsätta och att Solna beräknas få en befolkningsökning med närmare 20 procent mellan år 2009 och 2016. Solna stads miljöprogram anger att denna snabba utveckling ställer krav på staden att växa på ett miljövänligt sätt, och att möta denna tillväxt utan att viktiga miljövärden går förlorade.

I miljöprogrammets anvisningar för hållbart stadsbyggande anges att inriktningen för stadens planering är att i första hand använda redan exploaterad mark, och att man på så sätt kan skapa förutsättningar för att kunna spara värdefulla grönområden. Man skriver också att kommunen ska sträva efter att förena ekonomisk tillväxt med miljöhänsyn som främjar god miljö och hälsa och att inriktningens målen ska ta sin utgångspunkt i visionen om det hållbara Solna.

Med hänvisning till att Solnas stads Miljöprogram är ett stadsövergripande styrdokument, med det primära syftet att styra och samordna stadens verksamheter i en miljö- och hälsoanpassad inriktning, anser Föreningarna att bebyggelse enligt detaljplan för del av Arenastaden allvarligt strider mot flera av miljöprogrammets angivna intentioner.

Föreningarna anser vidare att all bebyggelse i området strider mot kommunens mål och inriktning beträffande Stadsmiljö och byggande, som anger att parkmark, grönområden samt kommundelarnas skilda karaktärer skall värnas.

För Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg

Florian Reitmann
Ordförande
f.reitmann@gmail.com
073-5941 390

För Naturskyddsföreningen i Stockholms län

För Världsnaturfonden

Peter Westman
Stf Generalsekreterare/Avdelningschef Natur och Samhälle